

8. Mar. 1845

FACTS

Date:

8. Mar. 1845

Page number:

Dagbog D, side 17-19

TRANSCRIPTION

8 Martz 45

Disput med Fru Høyen. Linier i Landskabet.

Idag ude hos Fru Freund¹ havde jeg en ivrig Disput med Fru Høyen² om naturvidenskabelige Forelæsninger, dem hun med megen Interesse hører, og syntes at antyde: at jeg ogsaa burde høre, hvad jeg nu virkelig ogsaa gjerne vilde, dersom jeg ikke følte Savnet af mange Kundskaber, der vilde være mig langt nyttigere og ulige kjærere. Hun meente det var en Skam, at man tankeløst gjorde Brug af alle de Resultater, som disse Videnskaber komme til og efterhaanden føre over i Livet i Form af Svovelstikker, Kaffekander o s v, uden at bekymre sig om det Slid og Hovedbrud, det koster at faa dem frem, og hun kaldte hele denne Virksomhed kun andre Yttringer af den samme Aand, der kundgjøre sig i Poesie og Kunst. Saaledes kan jeg ikke see det. Det Videnskabelige kan i mine Tanker aldrig i den Grad som Kunst og Digterværker blive fælleds Eiendom, da Videnskabens Karakter netop er dunkel og skjul; kun ved idelig Grandskning kan man der erhverve nogen Klarhed, og jeg synes det maa være en Vanhelligelse af •18• Videnskaben at stille løsrevne Experimenter tilskue, og gjøre enkelte Afsnit til Gjenstand for populære Foredrag. Vi bleve ingenlunde enige, helst da jeg maatte give Jomfru Westergaard³ Medhold i, at det i hvert Tilfælde vare vanskeligt at bringe disse Ting i Harmoni med den christelige Tro. Det har i det mindste tidligt viist sig for mig som uforenelige Ting, og er det end ikke saaledes for mig nu, saa er jeg dog ikke et Skridt videre, da jeg ikke kan vælge nogen af Deelene. Jeg føler: at skal der nogensinde komme Religiøsitet, et virkeligt religiøst Liv i mig, da maa det være ad Troens Vei, og derimod oprører sig denne Lyst til at vide Besked om Alt, gjenenskue Alt, og egentlig at haabe: at de Ting, det ikke er givet os at forklare endnu, skal dog en kommende Tid forklare, en Lyst, som jeg antager maa være stærk hos enhver, der med Varme dyrker Videnskaben. Men jeg har kun saameget kigget ind i denne Verden, at Physikere og Geologer have forstyrret mig med deres interessante Opdagelser og gjort mig det vanskeligere at vælge den dunkelklare Vei, man kan finde iblinde, om man er af de Lykkelige, [overstreget: som] for hvis Sjæle det imellem lyner, saa hele det Foranliggende viser sig i straalende Lys, denne Vei med sine dunkle Stier, med Huler, hvori der boer Dverge, denne Vei, der beskyttes af Stranden, hvor deilige Havfruer dandser til Harpeslag, Veien, der gaaer over mangel en Høi med Udsigt [overstreget: mod] saa viid, at man derfra seer langt ind i Oldtiden, hvor Øiet møder Mindesmærker, der kan varme Hjertet, skuer dybt ind i den dunkle Fremtid med yndige Billeder. Denne fortryllende Vei, som snoer sig gennem Eventyr og Myther, Sa Heltesagn og Kæmpeviser, bestandigt gennem det Vidunderlige, det Store, det Stolte, den havde jeg tidligt Lyst at betræde, men Ingen kan det, uden han mægter at lægge Steen til Dyngen, Forgængerne have sammenhobet. – [overstreget: Ingen] [Faale]

kan det, uden at være forsagt, fremmed blandt Fleertallet af sine Medmennesker, der ville betragte ham som en Særling. See, ingen af de to Veie har jeg betraadt, og det er dog paa Tiden vel at vælge. – senere. laftes vare vi samlede hos Bissens⁴ en heel Deel, og det var en munter Aften. Der kom paa Bane den tit omhandlede Besynderlighed med Hensyn paa den, det er nægtet at kjende Farver. •19• I Samtalens Løb yttrede Høyen sig omtrent saaledes: at det muligt gik ligedan med Linier, og han paaviste, at, ligesom det var let for Alle (nulla regula sine exeptine – nis – num o s v) at kjende rødt gult og blaåt men sværere at nyde Nyanserne, saaledes ogsaa med Formerne: Hovedlinierne kunde vel Alle see saa nogenlunde, men de finere derimellem vanskeligere. Og derved faldt mig ind at man saaledes i Tegningen af et Landskab saa tydelig kan see, om Kunstneren er aandfuld eller ei. Man bliver saa vant til at høre om Linier i et Landskab, at man tilsidst glemmer at see i dem et Speil, ligesaavel som i Farven. O, hvad jeg er en Stympet! hvor klart stod nu ikke dette for mig igaar, og jeg var saa glad, og tænkte jeg skulde skrive det op, thi det var et af de Øieblikke, hvor jeg saa tydeligt som sjældent følte det Aandfulde i Landskabsmaleriet, og nu er det mig ikke muligt at tvinge det gennem Pennen, saalidt som Grundtvigs Yttringer paa forrige Side, hvor de tage dem ligesaa tamme ud, som mine Betragtninger paa den. Derfor, Stop!

¹ Amalie Elisabeth Freund, f. von Würden (1807-1866), enke efter billedhuggeren H.E. Freund.

² Edele Birgitte Høyen, f. Westengaard (1799-1883), gift med kunsthistorikeren N.L. Høyen.

³ Johanne Kristine Westergaard (1805-1883) var søster til fru Høyen og boede hos denne.

⁴ Billedhuggeren H.W. Bissen (1798-1868) og hans hustru Emilie Hedeveg Bissen, f. Møller (1808-1850).

Grundens Placering i en Mythen og Oldsage.

6 Marts 1845 Thursday.

17

Pastor Grundens gjorde flere Indvielser med Indvielses stens Gidsbilleder, hvilke for
en Del var tegnede af Tilg: i de gamle Lithographier, som senere var gjorte Støber.
Hvortil andet sagde han: at Balders Børn ikke var med. Der var altså en stor
spørgsmaal om Balders Børn ikke vilde sættes paa et eller To, som holder
ikke var med af Mangel paa Plads. Jo, svarede han, man var jo rigtig nok
ganske indvielses, id, men Balders staaer mere som en Glæde i Baggrunden
som, som Mængde alle Asene føle, i forvundet og kun af dem den delige
Glæde er tilhænge. — Jo, vi vilde ønske paa Børn, vi ønske hans Børn endst,
hvis det var ved at minde, men paa kun Indvielses, deraf tilhænge som
opaa af nogle delige Utværgen om en Oldsage. Saaledes tilhænge
den Færdig som stødte en Pæriode, derfor den store Lande sang,
som Saget var deligt fortæller om. Stedets 1800. Aar Lange Levetid
som en anden Pæriode, hvor Gutterne først ainer blotte gjennemgik,
hvilke alle var tilhænge Stedets, hvoraf det maaskee er mange forstod
lige blottes Børn, men han sagde han var: at Saget deretter, at
Brævelles Sagt var det s. d. det hvor han var med, og Sættet
stodder efter en Pæriode. Derom det ikke var var ganske enkelt at høre
hans Ord, hvilke herlige Minder stødte paa haart om de Utværgen,
paa har her Heilighed til at høre af hans Minder.
Udspøt med Fri Klæde. Lærere: Landshat.

8 Marts 45

Idag var der Fri Færdig havde paa en i en Disput med Fri Klæde om naturviden
skabelige Færdig, som kun var med nogen Interesse høre, og sagde at
antog: at paa var Børn høre, hvor paa en deligt paa paa var end, derom paa
ikke felt haaret af mange Minder, der vilde var mig langt længere og
delige kjæde. Men maaskee det var en Skem, at man tænkte paa paa
af alle de Minder, som den Videnskabelige kommer til og efterhaanden for
i hær: Form af Landshat, Kaffehat og s. v., inden at høre mig om
det Lid og Minder, det hører at paa den frem, og kun kalde hele den
Videnskabelige kun andre Utværgen af den samme Børn, der hører sig i Pæriode
og Kunst. Saaledes han paa ikke var det. Det Videnskabelige kan i mine Tanker
altid: den færd som Kunst og Digtning blive færdig Enderen, der Videnskabelige
Karakterer netop er stunkel og skjønt, kun end delig Færdig han man
der ender nogen Klæde, og paa sagde det man var en Værdig af

Videnskaben at stille Læse- og Experiment-Bløkke, og gjore enkelte Opmerksom-
hed paa Gjenstande for populæere Forsøg. Vi bleve meget interesseret, og det da
vi maatte gaa gennem Westergaards Meddelelse i, at det i hvert Tilfælde var
sandsynligt at bringe disse Ting i Bløkken med den christelige Tro.
Det har i det mindste til Tidligt vist sig for mig som uforenelige
Ting, og er det end ikke saaledes for mig nu, saa er det dog ikke et Skridt
videre, da vi ikke har velge nogen af Delene. Ij fulde: at skal der nogen
sinde komme Nødværthet, at endeligt aeliggjort hie i mig, da maas det
sæde ad Træns Vi, og derimod opføres sig denne Hyst til at inde Bøstet
om Alt gjennemskue Alt, og egentlig at hache: at de Ting, det ikke er givet
os at forklare endnu, skal dog en kommende Tid forklare, en Hyst, som
vi antager man selv stærkt har erhævet, der med Læse Lygher Videnskaben.
Men vi har kun nærmest knyttet ind i denne Vorden, at Nijshere og Jo-
loger have fortjente mig med deres interessante Opdagelser og gjort mig
at sandsynlige at velge den smukkeste Vi, men kan finde blinde, om
man er af de højhelige, som for hvis Ljole det i nullen ligner, saa hule
det Foranliggende vises sig i strålende Lys, som Vi med sine smukke
Lier, med Måten, som den bare have Dænge, denne Vi, der luskigler
af Stranden, hvor seilrige blæfner sandes til klageslag, Niere, der
gave selv mangen en Vi med Udøgt med saa vid, at man derfra
saa langt ind i Oldtiden, hvor Gid midt i Mindes mærker, der have samme
Mjød, skues Lykt ind i den smukke Fremtid med guldige Billeder.
Lerne for tryllende Vi, som sunde sig gennem Eucytis og Mytten,
et Mellesagn og Kæmpesiden, hestandigt gennem det Vidunderlige, det
Store, det Støtte, der havde vi tidligt Hyst at betrede, men Ingen kan
det, inden han magter at lægge Sten til Lyngen, Fugleangene have
sammehæbet. — Læse kan det, inden at selv forsagt, fremmed
blandt Fløttellet af sine Medmennesker, der der vil betragte ham som
en Lærling. De, ingen af de to Vi har vi betragt, og det er dog paa
Tiden selv at velge. — senere. Høfter var i samlet for Brimens
en hul Dal, og det var en smukt Aften. Der havde paa Bane den tot om-
handlede Begynderlighed med Hensigten paa den, det er muligt at lynde. Foran.

19.
at Samtalen blev yderligere blødt og omtrængt saaledes: at det muligt gik ligesom
med Finice, og han paaviste, at ligesom det var let for alle (særlig regule-
rune egyptiske - vis - uim o s o) at kjende sæt godt og blaat men
sædvanlig at nyde Nyaansen, saaledes ogsaa med Finice: blaudbruden
og kunde vel alle se sae nagenkledt, med Høfinere derimellem
naarsketigere. Og derud pilet mig ind at man saaledes i Tegningerne
af et Landskab saa tydelig har set, en Kunststænen og aandsfuld eller ei.
Man bliver saa vant til at høre om Finice i et Landskab, at
man ikke det glemmer at se i den af Specie, ligesaa vel som i Fin-
nen. O, hvad der er en Symptom! Her blaat stod mi ikke det for mig, gaar,
og jeg var saa glad, og tænkte jeg skulde skrive det op. Altså det var et af de
Gjæstgæster, hvor jeg saa tydeligt som spildet faldt det aandsfulde, Land-
skabs maleriet, og mi er det mig ikke muligt at bringe det gennem
Penne, saaledes som Grønterigs Uffringer naar første L. H. Altså det var
som ligesaa samme tid, som mine Betragtninger naar den. Derfor, Sept
12 Marts.
Maaske ingen vil det springende, hvorfor alle mine Tanker dækket sig, affjæres, hvorfor?
Mærkel.
Mærkel til stadigt Arbejde i disse dage besluttede jeg at gaae Jagensborg og gik derind i Torsdag,
sa jeg afspandt at ender den dag fortalt vilde blive afgjort: Aftenen. Fredag Formiddag
kjørte jeg med Skjorten i Hæns omkring: Dyrehaven til H. Høsting og glødet mig end at se
V. Høst sa nær, at i det holdt lige imellem dem. Jeg tegnede, da jeg var kommen bogen, at
V. Høst af et sandt V. Høsting hængte sig staa end blødt hængte. Væltet at lide
V. Høst af Høsten: Høsting hængte gaarden. Løfter var jeg til at gennemgaa
Løst. Høst er ikke bare et endeligt dækket Høsting hængte. Admindst en del af det gængse
høst. Høsting hængte: Høsting hængte en dygtig Høsting hængte end den saadanne Følge af Høsting og vilde
høsting i de samme Gange. — Sammen Aften!!! Sa skal Høsting hængte affjæres. Underligt!
Jeg fæles naar sangene Høsting og Høsting, ypper de bedste og bedste Ting i et aandsfuld.
Jeg Løsting og Løsting: Høsting hængte mi hængte at gaae, og jeg — — — — — — — — — —
Høsting, Høsting og Høsting, hængte —
Høsting. Ja, saadan er det, og med fine for skal det gaae. Til Torsdag morgen naar jeg saer,
sa hængte det: spænd for! Høsting hængte det ikke affjæres? Sa den blødt de 14 Aarsagende
3 Værdier end jeg? Sa den end det ikke, mi vil du har jeg det jo! — — — — — — — — — —
gik jeg saaledes og ventede at hængte. Maledet hængte mig ikke. Sa den bedste Billedet for
sengang, forældet, det ikke ender mit hele Væsen? Faldt! Det løst, løst, løst! og jeg hængte
Løsting, hængte jeg hængte at hængte førstest. Næst. Endt dag til Torsdag Morgen, næst dag 40
Torsdag, sa skal det vise sig, at det glødt hængte —
Høsting.